

فصلنامه مطالعات نوین بانکی

شماره مجوز: ۸۳۲۸۹ ((شماره بیست و پنجم-زمستان ۱۴۰۳)) ISSN : 2645-5420

بررسی و مطالعه جرم شناختی جرم رشا

و تاثیر آن بر گسترش فساد اداری

(تاریخ دریافت ۱۴۰۳/۱۰/۰۲ تاریخ تصویب ۱۴۰۳/۱۱/۲۷)

علیرضا عباسی^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران

مهدی تاراسی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

چکیده

جرم رشا یا رشوه گیری یکی از جرایم اقتصادی و اجتماعی مهم است که به طور مستقیم بر سلامت نظام اداری و اقتصادی تأثیر می گذارد. این جرم نه تنها به فساد اداری دامن می زند، بلکه اعتماد عمومی به نهادهای دولتی و خصوصی را نیز تضعیف می کند. مقاله حاضر به بررسی جرم شناختی رشا و تأثیرات آن بر گسترش فساد اداری می پردازد و راهکارهایی برای کاهش این جرم ارائه می دهد. مطالعه جرم شناختی رشا و تأثیر آن بر گسترش فساد اداری به بررسی عوامل و پیامدهای رشوه خواری در نظام اداری می پردازد. رشا یا رشوه به عنوان یکی از جرائم اقتصادی، نقشی مهم در تضعیف ساختارهای اداری و افزایش فساد دارد. این عمل غیرقانونی باعث ایجاد نابرابری، کاهش اعتماد عمومی به نهادها و کاهش کارایی سیستم های اداری می شود. عوامل مختلفی مانند ضعف قوانین، نظارت ناکافی، و فرهنگ سازمانی نادرست می توانند به افزایش رشوه خواری کمک کنند. برای مقابله با این پدیده، تقویت قوانین، افزایش شفافیت و نظارت، و ترویج فرهنگ پاسخگویی در سازمان ها ضروری است. جرم رشا(رشوه

دادن) یکی از عوامل کلیدی در شکل گیری و گسترش فساد اداری است که میتواند باعث کاهش اعتماد عمومی، نا کارآمدی نظام حکمرانی و حنی افزایش بی عدالتی در جامعه گردد. همچنین، با استناد به مطالعات داخلی و خارجی تاثیر این جرم بر گسترش فساد اداری تحلیل خواهد شد. این مقاله با رویکرد جرم شناختی به بررسی علل، پیامد ها و راهکار های مقابله با جرم رشا پرداخته است. نتایج نشان می دهد که عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حقوقی در گسترش این پدیده نقش حیاتی دارند. همچنین، راهکارهای نظیر اصلاح قوانین، افزایش شفافیت، ارتقای فرهنگ عمومی و تقویت نظارت برای کاهش این جرم پیشنهاد شده است.

واژگان کلیدی: رشا، فساد اداری، جرم رشا، رشوه، جرم شناسی، پیشگیری از جرم، نظارت

مقدمه

رشا، به عنوان یکی از قدیمی ترین جرایم اقتصادی، در بسیاری از نظام های حقوقی به عنوان یک جرم شناخته می شود. این جرم زمانی رخ می دهد که فردی برای انجام یا عدم انجام کاری در حوزه وظایف رسمی خود، وجه یا مزایایی را به دیگری ارائه می دهد. تأثیرات منفی رشا بر ساختارهای اداری و اقتصادی، نیازمند بررسی دقیق و ارائه راهکارهای مناسب برای مقابله با آن است. فساد اداری یکی از معضلات جدی در جوامع مختلف است که می تواند تاثیرات منفی گسترده ای بر ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی داشته باشد. در این میان، جرم رشا به عنوان یکی از مصادیق بارز فساد اداری، نقش مهمی در تضعیف اعتماد عمومی به نهادهای دولتی و کاهش کارآمدی آنها ایفا می کند. رشا به معنای پرداخت یا دریافت رشوه به منظور انجام یا عدم انجام وظیفه ای قانونی است که منجر به نقض اصول عدالت و انصاف می شود.

مطالعه جرم شناختی این جرم می‌تواند به درک بهتر علل و عوامل موثر بر ارتکاب آن و همچنین راهکارهای پیشگیری از آن کمک کند. این جرم معمولاً در بسترهایی رخ می‌دهد که در آنها نظارت کافی وجود ندارد و یا ساختارهای قانونی و اجرایی ضعیف هستند. عواملی مانند فرهنگ سازمانی ناسالم، فشارهای اقتصادی و ضعف در اعمال قوانین می‌توانند به گسترش رشا و در نهایت فساد اداری منجر شوند. تاثیرات فساد اداری ناشی از رشا شامل کاهش اعتماد عمومی به دولت، افزایش هزینه‌های دولتی، کاهش سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی و همچنین تضعیف توسعه پایدار است. این مسائل می‌توانند به نوبه خود چرخه‌ای از فساد و ناکارآمدی را ایجاد کنند که شکستن آن نیازمند اصلاحات ساختاری و فرهنگی عمیق است. برای مقابله با جرم رشا و کاهش فساد اداری، می‌توان از راهکارهایی مانند تقویت سیستم‌های نظارتی، افزایش شفافیت در فرآیندهای اداری، آموزش و پرورش اخلاقی کارکنان و تدوین قوانین سختگیرانه‌تر استفاده کرد. همچنین، مشارکت فعال جامعه مدنی و رسانه‌ها در نظارت و گزارش‌دهی موارد فساد می‌تواند نقش مهمی در کاهش این معضل داشته باشد. جرم رشا یا رشوه‌گیری، به عنوان یکی از جرایم پیچیده و مخرب اقتصادی و اجتماعی، نقش بسزایی در تضعیف ساختارهای اداری و کاهش اعتماد عمومی به نهادهای دولتی و خصوصی دارد. این پدیده که در بسیاری از جوامع به عنوان یکی از اصلی‌ترین عوامل فساد اداری شناخته می‌شود، به طور مستقیم و غیرمستقیم بر کارایی و سلامت نظام‌های اداری تأثیر می‌گذارد. رشا نه تنها منابع مالی و انسانی را به هدر می‌دهد، بلکه باعث می‌شود تا تصمیم‌گیری‌ها بر مبنای منافع شخصی و نه منافع عمومی صورت گیرد. در بسیاری از کشورها، رشا به عنوان یک جرم جدی تلقی می‌شود و قوانین سختگیرانه‌ای برای مقابله با آن تصویب شده است. با این حال، به دلیل پیچیدگی‌های اجرایی و فرهنگی، مقابله با این جرم همچنان به عنوان یک چالش بزرگ مطرح است. بررسی جرم شناختی رشا می‌تواند به درک عمیق‌تر از ماهیت، عوامل و پیامدهای

آن کمک کند و زمینه ساز ارائه راهکارهای مؤثر برای کاهش این پدیده باشد. فساد اداری یکی از چالش های اساسی حکومت ها در سراسر جهان است و رشوه دهی (رشا) یکی از مهم ترین مظاهر این فساد محسوب می شود. رشوه دهی موجب نقض عدالت، کاهش شفافیت و بی اعتمادی عمومی نسبت به نظام اداری و سیاسی می شود. در این مقاله، به تحلیل و بررسی ابعاد مختلف جرم رشا و تأثیرات آن بر فساد اداری پرداخته می شود. همچنین، به بررسی ابعاد مختل جرم رشا و تاثیر آن بر گسترش ساد اداری می پردازد و با بررسی نمونه های واقعی و مطالعات موردی، راهکارهایی برای مقابله با این جرم و کاهش فساد اداری ارائه خواهد شد. امید است که این مطالعه بتواند گامی مؤثر در جهت بهبود سلامت نظام های اداری و افزایش اعتماد عمومی باشد.

بخش اول: مفهوم شناسی

واژه رشوه از ریشه «رشو» به معنای چیزی است که برای ضایع کردن حقی یا انجام دادن کاری بر خلاف وظیفه و یا صادر کردن حکمی بر خلاف حق و عدالت به کسی داده می شود.

بعضی وقت ها لغت رشوه به معنای کود و خاشاک م به کار رفته است. (دهخدا ۱۳۷۳: ۱۰۶۴۸ ؛ عمید ۱۳۶۴: ۵۲۹).

ارتباط این معنی با معنی حقوقی آن یعنی آنچه به کسی دهند برای کارسازی ناحق (معین، ۱۳۷۵: ۱۶۵۸)

به عبارت دیگر میشود ابطال حق. (انیس و سایرین، ۱۳۷۲: ۳۴۸؛ دهخدا، ۱۳۷۳: ۱۰۶۴۸)

اینگونه هم می شود برداشت کرد که کود و خاشاک زمین را برای زراعت آماده میکند، میتوان گفت رشوه نیز نظر مرتشی را برای انجام کار مورد نظر راشی جلب میکند.

رشوه دادن را رشا و رشوه گرفتن را ارتشا می نامند. رشا به معنای طناب یا طناب سطل چاه نیز به کار رفته است (انیس و سایرین ۱۳۷۲: ۳۴۸) به کسی که رشوه می دهد، راشی میگویند و کسی که رشوه میگیرد مرتشی گفته میشود.

طبق تعریف بانک جهانی: فساد یعنی سوء استفاده کردن از اختیارات دولتی (قدرت عمومی) برای کسب منافع شخصی خود است. (بانک جهانی، ۱۹۹۷). در معنای اخص، فساد اداری، مفهوم سوء استفاده از جایگاه مشخص و نهاده شده از منافع عمومی از طریق اشخاص یا مستخدمین خدمات کشوری معنا شده.

بند اول: تعریف و ماهیت جرم رشا

رشا به معنای پرداخت مال، وجه یا هرگونه مزیت به ماموران دولتی یا اشخاص دارای اختیار تصمیم گیری برای تاثیر گذاری بر تصمیمات آنهاست. یا به عبارت دیگر رشا یا رشوه به معنای ارائه یا دریافت هرگونه مزیت نامشروع به منظور تأثیر گذاری بر تصمیم گیری یا اقدام شخصی در موقعیتی از قدرت یا مسئولیت است. این جرم معمولاً همراه با جرم ارتشا (رشوه گرفتن) رخ می دهد و در بسیاری از کشورها به عنوان یک جرم کیفری شناخته شده است (نجفی ابرند آبادی ۱۳۹۷). این عمل به عنوان یک جرم اقتصادی در بسیاری از نظام های حقوقی شناخته می شود و می تواند شامل پول، هدایا، خدمات یا هرگونه مزیت دیگری باشد که به صورت ناعادلانه به فردی ارائه می شود تا او را به انجام یا عدم انجام عملی ترغیب کند. در ادله شرعی جرم انگاری رشوه میتوانیم به مشهور ترین دلیل قرآن هم اشاره کنیم که در

ارتباط با حرمت رشوه طبق آیه مبارکه ۱۸۸ سوره بقره است هم اشاره کرد که می فرماید: (مال یکدیگر را به ناحق مخورید و کار را به محاکم قضات نیفکنید که به وسیله رشوه و زور، پاره ای از مال را بخورید با اینکه شما بطلان دعوای خود را می دانید) کنوانسیون های بین المللی مانند کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل (UNCAC) نیز این جرم را مورد تاکید قرار داده اند.

بخش دوم: جایگاه جرم رشا و ارتشا در حقوق ایران

در حقوق کیفری ایران رشا و ارتشا دو جرم مرتبط هستند که بر اساس ماده ۵۹۲ و ۵۹۰ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) و حکم ماده ۵۹۰ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده): اگر رشوه به صورت وجه نقد نباشد بلکه مالی بلا عوض یا مقدار فاحش ارزان تر از قیمت معمولی یا ظاهراً به قیمت معمولی و واقعاً به مقدار فاحشی کمتر از قیمت به مستخدمین دولتی اعم از قضایی و اداری به طور مستقیم یا غیر مستقیم منتقل شود یا برای همان مقاصد مالی به مقدار فاحشی گران تر از قیمت از مستخدمین یا مامورین مستقیم یا غیر مستقیم خریداری گردد، مستخدمین و ماموران مزبور مرتشی و طرف معامله راشی می شود.

طبق ماده ۵۹۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده): هر کس عالماً و عمداً برای اقدام به امری یا امتناع از انجام امری که وظایف اشخاص مذکور در ماده (۳) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام می باشد، وجه یا مالی یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را مستقیم یا غیر مستقیم بدهد در حکم راشی است و به عنوان مجازات علاوه بر ضبط مال ناشی از ارتشاء به حبس از شش ماه تا سه سال و یا (۷۴) ضربه شلاق محکوم میشود.

تبصره: در صورتی که رشوه دهنده برای پرداخت رشوه مضطر بوده و یا پرداخت آن را گزارش دهد یا شکایت نماید از مجازات حبس مزبور معاف خواهد بود و مال به وی مسترد می گردد. کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه فساد (۲۰۰۳) کشورهای عضو را ملزم به جرم انگاری رشوه دهی در بخش های دولتی و خصوصی کرده است. همچنین، کنوانسیون ضد فساد شورای اروپا و کنوانسیون (OECD) در خصوص مبارزه با رشوه دهی، دولت ها را به وضع قوانین سخت گیرانه علیه این جرم ترغیب می کنند.

بخش سوم: تفاوت رشا با سایر جرایم مشابه

رشا با جرایمی مانند اختلاس و سوء استفاده از مقام دولتی تفاوت دارند. در حالی که اختلاس به معنی تصرف غیر قانونی در اموال عمومی است، رشا به معنی پرداخت رشوه برای تغییر تصمیمات اداری به نفع فرد یا گروهی خاص است (حبیبی، ۱۳۹۹)

۱) ابعاد جرم رشا: همانطور که اشاره شد جرم رشا یا رشوه دهی، یکی از جرایم مالی و اقتصادی است که در بسیاری از کشور ها به عنوان یک عمل غیر قانونی شناخته میشود. این جرم دارای ابعاد حقوقی و اجتماعی مختلفی است که تاثیرات گسترده ای بر جامعه و سیستم قضایی دارد. مطالعات جرم شناختی نشان می دهند که عوامل مختلفی در گسترش جرم رشا نقش دارد. ابعاد حقوقی جرم رشا: رشا به طور کلی در قوانین کیفری به عنوان یک جرم شناخته میشود و مجازات های سنگینی برای آن تعیین شده است. در بسیاری از نظام های حقوقی، رشا به عنوان یک جرم قابل تعقیب و مجازات محسوب میشود. در تعریف قانونی به طور کلی: در قوانین بسیاری از کشور ها رشوه به عنوان عمل دادن یا پیشنهاد دادن پول، کالا یا خدمات به یک مقام دولتی یا فردی در موقعیت قدرت، برای انجام یا عدم انجام وظیفه ای خاص تعری

شده است. در قوانین کشور ما میتوان به ماده ۳ «قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری» اشاره کرد. قوانین مربوط به رشا معمولاً در چارچوب قوانین ضد فساد و جرائم اقتصادی تعریف می‌شوند. موارد دیگر در عوامل حقوقی و اجرایی جرم رشا میتوان به: ضعف قوانین کیفری در مقابله با رشوه، عدم شفافیت در فرآیندهای اداری، نبود نظارت و حسابرسی موثر بر عملکرد کارکنان دولتی (محمدی، ۱۳۹۸)

۲) مجازات‌ها: مجازات‌های این جرم (جرم رشا) در ماده فوق (ماده ۳ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری) آمده است ولی به طور خلاصه مجازتهای مربوط به رشوه دهی (رشا) می‌تواند شامل جریمه‌های مالی، حبس، در برخی موارد محرومیت از حقوق اجتماعی یا شغلی باشد. شدت مجازات بر اساس میزان رشوه و تاثیر آن بر جامعه متفاوت است.

۳) مراحل دادرسی: پرونده‌های مربوط به رشوه معمولاً شامل تحقیقات گسترده‌ای برای اثبات جرم و شناسایی افراد درگیر است. این مراحل طبق حکم قضایی میتواند شامل شنود مکالمات، بررسی اسناد مالی و شهادت شهود باشد.

۴) جنبه اقتصادی: رشوه‌خواری می‌تواند باعث افزایش هزینه‌های اقتصادی شود، زیرا منابع به جای تخصیص بهینه، به صورت ناعادلانه توزیع می‌شوند. این امر می‌تواند به کاهش کارایی اقتصادی و افزایش نابرابری‌ها منجر شود. پایین بودن حقوق و مزایای کارمندان دولتی و نابرابری‌های اقتصادی و ضعف وضعیت معیشتی و هزینه‌های

بالای کسب مجوز های قانونی (عابدی، ۱۴۰۰) نیز میتواند باعث بروز جرم رشا و فساد اداری شود.

۵) ابعاد اجتماعی و فرهنگی: رشا میتواند موجب تضعیف اعتماد عمومی به نهاد های دولتی و حقوقی شود. این مسئله باعث کاهش مشارکت شهروندان در فرآیندهای اجتماعی و سیاسی میشود. عادی شدن پرداخت رشوه در جامعه، ضعف ارزش های اخلاقی و عدم پایبندی به قانون، نبود آموزش های ضد فساد در نظام آموزشی نمونه دیگری از عوامل اجتماعی و فرهنگی است.

۶) تاثیر بر اعتماد عمومی: رشوه دهی میتواند اعتماد عمومی به نهاد های دولتی و قضایی را تضعیف کند. از آن جا که مهم ترین سرمایه سیاسی یک حکومت مردم و اعتماد مردمی است یکی از راه های خدشه دار کردن این اعتماد فساد است مخصوصا فساد اداری، میتواند ضربه ای محکم به این اعتماد بزند. که یکی از راه های فساد اداری رشا است. وقتی مردم احساس کنند که تصمیمات بر اساس رشوه و فساد اتخاذ می شود، اعتماد آنها نسبت به سیستم کاهش می یابد.

۷) نابرابری اجتماعی: رشوه دهی مهمولا به نفع افرادی است که توانایی مالی بیشتری دارند، که این امر می تواند به افزایش نابرابری اجتماعی و اقتصادی منجر شود.

۸) تاثیر اقتصادی: رشوه میتواند به تخصیص نادرست منابع منجر شود، که این امر میتواند به کاهش بهره وری و افزایش هزینه های اقتصادی منجر شود.

۹) جنبه اخلاقی: از نظر اخلاقی، رشا به عنوان نقض اصول عدالت و انصاف تلقی می‌شود. این عمل می‌تواند به تضعیف ارزش‌های اخلاقی در جامعه و سازمان‌ها منجر شود.

بخش چهارم: بررسی جرم شناختی رشا و تأثیر رشا بر گسترش فساد اداری

۱. تعریف و ماهیت رشا: رشا به معنای ارائه یا دریافت هرگونه وجه یا مزایا به منظور تأثیرگذاری بر تصمیمات اداری است.

۲. عوامل مؤثر بر وقوع رشا: عواملی مانند ضعف نظارت، فرهنگ سازمانی نادرست، و نابرابری اقتصادی می‌توانند به افزایش موارد رشا منجر شوند.

۳. پیامدهای رشا: این جرم می‌تواند به کاهش کارایی اداری، افزایش هزینه‌های عمومی و کاهش اعتماد عمومی منجر شود.

رشا به عنوان یکی از عوامل اصلی فساد اداری، می‌تواند به تضعیف ساختارهای قانونی و افزایش بی‌اعتمادی عمومی بینجامد. فساد اداری نه تنها منابع عمومی را هدر می‌دهد، بلکه به کاهش کیفیت خدمات عمومی و افزایش نابرابری اجتماعی نیز منجر می‌شود. رشا یا رشوه‌خواری به عنوان یکی از عوامل اصلی فساد اداری شناخته می‌شود و تأثیرات گسترده‌ای بر سیستم‌های اداری و حکومتی دارد. این تأثیرات شامل موارد زیر است:

۱. تضعیف اعتماد عمومی: رشوه‌خواری باعث کاهش اعتماد عمومی به نهادهای دولتی و اداری می‌شود. وقتی افراد احساس کنند که تصمیمات بر اساس منافع شخصی و رشوه گرفته می‌شود، اعتماد آن‌ها به سیستم کاهش می‌یابد. وقتی رشوه و ساد در سازمان‌ها

گسترش پیدا میکند، مردم اعتماد خود را به دولت و نظام قضایی از دست می دهند. (عسگری، ۱۳۹۷)

۲. کاهش کارایی و اثربخشی: رشوه خواری می تواند منجر به اتخاذ تصمیمات ناکارآمد و غیرمنصفانه شود. این امر باعث کاهش کارایی و اثربخشی سازمان ها و نهادهای دولتی می شود. این امر موجب ناکارآمدی نظام اداری میشود و وقتی که فساد در ادارات گسترش یابد، بهره‌وری کاهش می یابد و هزینه های عمومی افزایش می یابد (صالحی، ۱۳۹۶)

۳. افزایش هزینه ها: فساد اداری ناشی از رشوه خواری می تواند به افزایش هزینه های عمومی منجر شود، زیرا منابع مالی به جای استفاده بهینه، به صورت غیرمنصفانه توزیع می شوند. فساد موجب تاثیر منفی بر اقتصاد ملی میشود و وجود فساد باعث فرار سرمایه، کاهش سرمایه گذاری خارجی و رشد اقتصادی نا متوازن می شود.

۴. ایجاد نابرابری اجتماعی: رشوه خواری می تواند به نابرابری های اقتصادی و اجتماعی بیشتر منجر شود، زیرا افراد و گروه هایی که توانایی پرداخت رشوه را دارند، به منابع و فرصت های بیشتری دسترسی پیدا می کنند. به طور کلی میتوان گفت که رشوه به نفع گروه های ثروتمند تمام شده و دسترسی برابر به فرصت ها را از بین می برد

۵. تضعیف قوانین و مقررات: رشوه خواری می تواند به تضعیف قوانین و مقررات موجود منجر شود، زیرا افراد به دنبال دور زدن قوانین از طریق پرداخت رشوه هستند.

بخش پنجم: راهکارهای مقابله با رشا

برای کنترل و کاهش جرم رشا، ترکیبی از اقدامات قانونی، فرهنگی و اقتصادی ضروری است.

۱. تقویت نظام‌های نظارتی و بازرسی.

۲. آموزش و فرهنگ‌سازی در زمینه اخلاق حرفه‌ای و اداری.

۳. ایجاد و افزایش شفافیت در فرآیندهای اداری و تصمیم‌گیری اداری.

۴. اصلاح قوانین و تشدید مجازات‌های قانونی برای مرتکبان رشا.

مقابله با رشا (رشوه‌خواری) و کاهش فساد اداری نیازمند رویکردهای جامع و متنوعی است که شامل اقدامات قانونی، سازمانی و فرهنگی می‌شود. در زیر به برخی از راهکارهای مؤثر اشاره شده است:

۱. تقویت قوانین و مقررات: ایجاد و اجرای قوانین سخت‌گیرانه‌تر برای مبارزه با رشوه‌خواری و فساد اداری ضروری است. این شامل تعیین مجازات‌های سنگین‌تر برای متخلفان و حمایت از افشاگران فساد می‌شود. تشدید مجازات‌ها برای رشوه‌دهندگان و رشوه‌گیرندگان هم کمک‌کننده است برای مقابله قانونی.

۲. افزایش شفافیت: شفافیت در فرآیندهای اداری و تصمیم‌گیری می‌تواند به کاهش فرصت‌های رشوه‌خواری کمک کند. استفاده از سیستم‌های الکترونیکی و دیجیتالی برای ثبت و پیگیری معاملات و تصمیمات می‌تواند مؤثر باشد.

۳. نظارت و حسابرسی مستقل: ایجاد نهادهای مستقل برای نظارت و حسابرسی بر عملکرد سازمان‌ها و نهادهای دولتی می‌تواند به شناسایی و مقابله با موارد رشوه‌خواری کمک کند. ایجاد سیستم‌های نظارت الکترونیک در ادارات و حمایت از افشاگران فساد و تامین امنیت آنها (حسینی، ۱۳۹۸)

۴. آموزش و فرهنگ‌سازی: آموزش کارکنان و مدیران در مورد مضرات رشوه‌خواری و ترویج فرهنگ اخلاقی و پاسخگویی در سازمان‌ها می‌تواند به کاهش این پدیده کمک کند. آموزش‌های ضد فساد در مدارس و دانشگاه‌ها و ترویج ارزش‌های اخلاقی در رسانه‌های عمومی مانند صدا و سیما نمونه‌ای از آموزش و فرهنگ‌سازی است.

۵. تشویق گزارش دهی فساد: ایجاد سیستم‌های امن و محرمانه برای گزارش‌دهی موارد فساد و رشوه‌خواری می‌تواند به شناسایی سریع‌تر و مؤثرتر این موارد کمک کند.

۶. همکاری بین‌المللی: همکاری با سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی برای تبادل اطلاعات و تجربیات در مبارزه با فساد می‌تواند به بهبود راهکارها و استراتژی‌های ملی کمک کند.

۷. بهبود شرایط اقتصادی کارکنان دولتی: افزایش حقوق و مزایای کارکنان برای کاهش انگیزه رشوه‌گیری و کاهش بروکراسی اداری برای تسهیل فرآیندهای قانونی (کاظمی، ۱۴۰۱)

نتیجه‌گیری

جرم رشا به عنوان یکی از عوامل اصلی فساد اداری، نیازمند توجه ویژه از سوی نهادهای قانونی و اجتماعی است. با اجرای راهکارهای مناسب و افزایش آگاهی عمومی، می‌توان به کاهش این جرم و بهبود سلامت نظام اداری کمک کرد. نتیجه‌گیری از مطالعه جرم‌شناختی رشا و

تأثیر آن بر گسترش فساد اداری به ما نشان می‌دهد که رشوه‌خواری یک معضل چند وجهی و پیچیده است که پیامدهای گسترده‌ای بر سیستم‌های اداری و اجتماعی دارد. رشا پیامدهای زیان باری برای جامعه دارد و این جرم تحت تاثیر عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حقوقی رخ میدهد و مقابله با آن نیازمند اقدامات جامع در حوزه قانون گذاری، نظارت، فرهنگ سازی و بهبود وضعیت اقتصادی کارکنان است. در صورت اجرای صحیح این راهکارها، می‌توان از شدت این پدیده کاست و موجب بهبود سلامت اداری و افزایش اعتماد عمومی شد. در این مطالعه به نکات زیر می‌توان اشاره کرد:

۱. تضعیف نهادهای دولتی: رشوه‌خواری باعث تضعیف ساختارها و نهادهای دولتی می‌شود و اعتماد عمومی به این نهادها را کاهش می‌دهد. این امر می‌تواند منجر به کاهش مشارکت مدنی و افزایش نارضایتی عمومی شود.

۲. افزایش هزینه‌های اقتصادی: فساد ناشی از رشا باعث افزایش هزینه‌های اقتصادی می‌شود، زیرا منابع به صورت ناعادلانه و ناکارآمد تخصیص می‌یابند. این امر می‌تواند به کاهش رشد اقتصادی و افزایش نابرابری‌ها منجر شود.

۳. ضرورت اقدامات پیشگیرانه: مقابله با رشا نیازمند اقدامات پیشگیرانه و مؤثر است. این شامل تقویت قوانین و مقررات، افزایش شفافیت و نظارت، و ترویج فرهنگ سازمانی سالم می‌شود.

۴. نقش آموزش و آگاهی: آموزش و آگاهی بخشی به کارکنان و مدیران در مورد مضرات رشوه‌خواری و اهمیت رعایت اصول اخلاقی می‌تواند به کاهش این پدیده کمک کند.

منابع و مآخذ

- احمدی، م. (۱۳۹۸). "بررسی عوامل مؤثر بر فساد اداری و راهکارهای مقابله با آن"، مجله حقوق و جامعه، شماره ۵.
- رضایی، ک. (۱۴۰۰). "جرم رشا و تأثیرات آن بر ساختارهای اداری"، نشریه مطالعات حقوقی، شماره ۱۰.
- سازمان شفافیت بین‌الملل (۲۰۲۰). "گزارش جهانی فساد و راهکارهای مقابله"، برگرفته از وبسایت رسمی سازمان.
- فساد اداری و راهکارهای مقابله با آن، نویسنده: دکتر علی رضایی، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۹۸.
- حبیبی، م. (۱۳۹۹). بررسی جرم شناختی رشا و ارتشا در نظام حقوقی ایران. تهران: انتشارات میزان.
- حسینی، ع. (۱۳۹۸). نقش بازرسی در کاهش فساد اداری. فصلنامه مطالعاتی حقوقی ۱۲(۲)، ۴۵-۶۰.
- عسگری، س. (۱۳۹۷). رابطه فساد اداری و بی‌اعتمادی اجتماعی. پژوهش‌های جامعه‌شناسی، ۱۰(۳)، ۷۸-۹۲.
- عابدی، ف. (۱۴۰۰). تحلیل اقتصادی جرم رشوه در ایران. مجله اقتصاد و حقوق، ۸(۱)، ۲۳-۳۹.

- کاظمی، م. (۱۴۰۱). مدیریت فساد در نظام اداری. تهران: نشر دانشگاهی.
- محمدی، ن. (۱۳۹۸). بررسی تطبیقی قوانین ضد فساد در ایران و سایر کشورها. مجله مطالعات حقوق تطبیقی، ۱۱(۴)، ۵۲-۶۸.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۷). جرم شناسی کاربردی. تهران: انتشارات میزان.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳) لغت نامه، تهران: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران.
- عمید، حسن. (۱۳۶۴) فرهنگ فارسی، تهران: چاپ ششم.
- معین، محمد. (۱۳۷۵) فرهنگ فارسی. تهران: امیر کبیر.
- انیس، ابراهیم و منتصر، عبدالحلیم و سایرین (۱۳۷۲) المعجم الوسیط، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۹۲.
- کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه فساد (UNCAC) ۲۰۰۳.
- میر صادقی، حسین. حقوق کیفری اقتصادی. نشر میزان ۱۳۹۸